

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 153/2010-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., Ústav na výkon väzby L., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku v konaní vedenom Krajským riaditeľstvom Policajného zboru, Úradom justičnej a kriminálnej polície Trenčín pod sp. zn. ČVS: KRP-63/OVK-TN-2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. decembra 2009 doručená sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy postupom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“) v konaní

vedenom Krajským riaditeľstvom Policajného zboru, Úradom justičnej a kriminálnej polície Trenčín pod sp. zn. ČVS: KRP-63/OVK-TN-2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je ako obvinený väzobne trestne stíhaný pre pokračujúce zločiny poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1, ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a) a b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. b) a § 141 písm. a) Trestného zákona, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, obzvlášť závažný zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1 písm. b), ods. 3 písm. b) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. b) a § 141 písm. a) Trestného zákona, pokračovací obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1. a ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona a iné.

V tomto konaní bol sťažovateľovi špecializovaným súdom ustanovený obhajca z dôvodu povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 1 písm. a) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), a to prípisom sp. zn. Tp 21/2009 z 10. novembra 2009.

Sťažovateľ vyslovil presvedčenie, že v jeho trestnej veci opakovane dochádza *„k ustanovovaniu obhajcov pod identickou spisovou značkou Tp 21/2009, teda nerozhoduje zákonný službukonajúci sudca určený rozvrhom práce“*.

Sťažovateľ je toho názoru, že postupom špecializovaného súdu pri ustanovovaní obhajcu došlo k zásahu do jeho ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Špecializovaný trestný súd v Pezinku postupom pri ustanovovaní obhajcu porušil právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

2. Špecializovaný trestný súd v Pezinku je povinný zaplatiť ako primerané finančné zadostučinenie sťažovateľovi sumu 1000 € do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu a uhradiť kancelárii ústavného súdu trovy konania za ustanoveného obhajcu do 15 dní.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta v konaní pred ústavným súdom porušenie svojich základných práv v súvislosti s trestným stíhaním jeho osoby v štádiu prípravného konania, konkrétne, procesným postupom špecializovaného súdu pri rozhodovaní o ustanovení obhajcu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 229/07, III. ÚS 315/08) konštatuje, že práva na súdnu ochranu sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy). V danom prípade je týmto zákonom Trestný poriadok.

Podľa § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave...

Podľa § 2 ods. 9 Trestného poriadku každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu.

Podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku ak obvinený nemá obhajcu v prípade, v ktorom ho musí mať, určí sa mu lehota na zvolenie obhajcu. Ak v tejto lehote nebude obhajca zvolený, musí mu byť obhajca bez meškania ustanovený. Obhajcu ustanoví v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu.

Podľa § 40 ods. 5 Trestného poriadku obvinený si môže namiesto obhajcu, ktorý mu bol ustanovený, sám zvoliť obhajcu podľa § 39. Ustanovenie obhajcu zruší ten, kto obhajcu ustanovil.

Podľa § 43 ods. 1 Trestného poriadku zo závažných dôvodov môže byť ustanovený obhajca na svoju žiadosť alebo žiadosť obvineného oslobodený od povinnosti obhajovania a namiesto neho zvolený alebo ustanovený iný obhajca.

Podľa § 306 ods. 1 Trestného poriadku opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa je odvolanie.

Podľa § 306 ods. 2 Trestného poriadku odvolanie má odkladný účinok.

Podľa § 307 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku rozsudok môže odvolaním napadnúť obžalovaný pre nesprávnosť výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 321 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby, pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, ak vzniknú pochybnosti o správnosti skutkových zistení napadnutých výrokov, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať alebo vykonať ďalšie dôkazy.

Podľa § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu môže dovolaním napadnúť z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti prihliada na to, že nie je iba jeho povinnosťou (ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti) zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III ÚS 79/02).

Danú skutočnosť zohľadňuje napokon aj znenie čl. 127 ods. 1 ústavy limitujúce právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku všeobecným súdom princípom subsidiarity, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo

právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd iba v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania.

Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného náprava procesných pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

Obdobne, v zmysle rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 dohovoru vzhľadom na to, že požiadavky ods. 3 čl. 6 dohovoru predstavujú osobitné aspekty práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa úloha súdu v rámci spoločného posúdenia podľa čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru sústreďuje na zistenie, či konanie ako celok malo spravodlivý charakter (napr. rozsudok vo veci Van Mechelen a iní proti Holandsku, z 23. apríla 1997, § 49 a § 50; rozsudok A. M. proti Taliansku, zo 14. decembra 1999, § 23 a § 24).

Účelom postupu súdu podľa § 40 Trestného poriadku je zabezpečiť osobe obvinenej z trestného činu možnosť realizovať jej právo na obhajobu vyplývajúce z čl. 50 ods. 3 ústavy a z § 2 ods. 9 Trestného poriadku, v prípadoch tzv. povinnej obhajoby. Podľa § 51 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov rozhodovanie o ustanovení obhajcu patrí do tej skupiny prípadov, u ktorých nie je možné pridelenie veci náhodným výberom, preto o nich rozhoduje sudca pre prípravné konanie určený rozvrhom práce príslušného súdu. Všeobecný súd v týchto

prípadoch nerozhoduje meritórne vo vzťahu k trestnému stíhaniu, nerozhoduje ani o konkrétnom procesnom práve obvineného, iba realizuje zákonom danú povinnosť vytvárať podmienky, v ktorých obvinený môže svoje právo na obhajobu účelne realizovať. Úkon ustanovenia obhajcu má subsidiárnu povahu k možnosti obhajcu si zvoliť, ktorá ostáva zachovaná obvinenému aj po ustanovení obhajcu súdom. Obvinený má tiež možnosť v priebehu celého trestného konania požiadať o oslobodenie ustanoveného obhajcu od povinnosti obhajovania a o ustanovenie iného obhajcu.

Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že platná právna úprava trestného konania v súčasnosti umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany základných práv a slobôd garantovaných ústavou v ďalšom priebehu konania (na hlavnom pojednávaní, prípadne prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov). Sťažovateľ tiež môže uplatniť žiadosť o oslobodenie obhajcu od povinnosti obhajovania a požiadať o ustanovenie iného obhajcu.

Nevyužitie uvedených možností ochrany označeného práva sťažovateľa nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd nad rámec už uvedeného uvádza, že preskúmal opodstatnenosť tvrdení sťažovateľa a dospel k záveru, že sťažnosť by bolo možné odmietnuť aj ako zjavne neopodstatnenú. Z rozvrhu práce špecializovaného trestného súdu v Pezinku na rok 2009 sp. zn. Spr 354/2008 (ďalej len „rozvrh práce“) II. oddielu vyplýva v súlade s § 51 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, že rozhodovanie o ustanovení obhajcu patrí do tej skupiny prípadov, u ktorých nie je možné pridelenie veci náhodným výberom, preto o nich rozhoduje sudca pre prípravné konanie. Rozpisy sudcov pre prípravné konanie s nariadenou pracovnou pohotovosťou, s určením ich zastupovania, v záujme zabezpečenia plnenia úloh sú upravené v prílohe č. 19 k rozvrhu práce. Z tejto jednoznačne vyplýva, že sudca, ktorý rozhodol o ustanovení obhajcu v sťažnosťou napadnutom prípade, bol riadne určeným

službukonajúcim sudcom v období od 9. novembra 2009 do 16. novembra 2009, teda bol zákonným sudcom pre tento druh rozhodovania aj v čase rozhodovania o veci sťažovateľa, t. j. 10. novembra 2009.

Z uvedených dôvodov ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2010